

Seyahat notları...

2006-11-07 16:27:00

Biz Türkler'in klasik hastalığıdır. Ne zaman yabancı bir ülkeye gitsek sınırdan girdiğimiz andan itibaren ülke hakkında bir fikir sahibi oluruz. Kalışımızın üçüncü gününde o ülkenin uzmanı kesilir ve iki gün önce geldiğimiz ülke 'nasıl kurtulur?' konusunda kafa yormaya başlarız. Fırsat bulursak, görüşlerimizi başkalarıyla paylaşır hatta akıl bile veririz. Geri döndüğümüzde de olumlu konularda 'Kardeşim, gavur işi çözmüş', olumsuz konularda ise 'İnsanın memleketi gibi yok' gibi tarihe malolacak yorumlarımızı esirgemeyiz.

Geçen hafta bir konferansa katılmak üzere bir grup arkadaşım ile birlikte Tiflis ve Bakü'ye gittik. Aslında konferansları genellikle sıkıcı bulurum ve katılmaktan kaçınıyorum. Bu defa da gitmeden önce konferanstan kaçıp şehirde nasıl gezeceğimin planlarını yapmıştım ama bazı oturumlar o kadar ilgi çekiciydi ki toplantı bittiğinde konferansta tahminimin çok üzerinde zaman geçirdiğimi fark ettim. Aslında bu yazıda orada anlatılanları özetlemek isterdim ama benim tarafımdan yapıldığında bunun çok sıkıcı olacağını tahmin etmek zor değil. Onun yerine seyahatten dönmüş tipik bir Türk vatandaşı olarak geleneği bozmayıp Gürcistan ve Azerbaycan üzerine biraz ahkam keseceğim.

İki ülke arasında birçok benzerlik var. Gürcistan Türkiye'nin kuzeydoğusunda yaklaşık 5 milyonluk küçük bir ülke. Azerbaycan da, hem Gürcistan'ın hem de Nahcivan aracılığıyla Türkiye'nin komşusu. Onun da nüfusu çok fazla değil (8.2 milyon). Uzun yıllar Sovyetler Birliği'nin bir parçası olan iki ülke de bağımsızlıkla birlikte ciddi bir ekonomik çöküş yaşamış ve kendilerini toparlamaya çalışıyorlar. Azerbaycan komşusu Ermenistan ile kanlı bıçaklı, Gürcistan ise Güney Osetya ve Abazya nedeniyle Rusya ile sorunlar yaşıyor. Ne mutlu ki her iki ülkenin de Türkiye ile siyasi ve ekonomik ilişkileri çok iyi. Türkiye, iki ülkenin de en fazla ticari ilişkide bulunduğu iki ülkeden biri. Dünyanın ikinci en uzun petrol boru hattı olan Bakü-Tiflis-Ceyhan bu üç ülkenin paylaştığı diğer bir önemli ekonomik değer.

İki ülke arasında çok önemli bir fark var: Petrol. Azerbaycan, önemli bir petrol üreticisi. Sokaklarında 4x4'lerin fink attığı, şantiye halindeki Bakü'de dolanırken petrolün günlük hayata yansımaları görebiliyorsunuz. Hatta şehrin içinde faal petrol kuyuları bile mevcut. Gürcistan'ın ise kayda değer bir yer altı kaynağı yok. Tiflis'te de yollarda Türk inşaat şirketlerinin kamyonlarını görmek mümkün ama Bakü ile karşılaştırıldığında çok mütevazı kalıyor.

Petrol, her iki ülke arasındaki siyasi ve ekonomik sistem farkının en önemli belirleyicisi. Azerbaycan'da petrol gelirleri devleti güçlendirmiş. Petrolün getirdiği büyük kaynaklar siyasetçiler eliyle dağıtılıyor. Bu nedenle siyasetçilerin etrafında pastadan pay kapmaya çalışan avantacılar grubu türemiş ve Azerbaycan yolsuzlukta dünya sıralamasında en tepeye yükselmiş. Devlet, ekonomiyi doğrudan ve dolaylı olarak müdahale ediyor. Bu da, ekonomideki kaynakların etkin kullanımını engelliyor. Havadan gelen petrol parası ekonomide diğer sektörlerin gelişmesinin önüne geçiyor. Paranın getirdiği güç, politikacıları daha güçlü, sistemi daha baskıcı hale getiriyor.

Gürcistan'da ise siyasetçilerin elinde ulufe dağıtacakları bir kaynak mevcut değil. Bu yüzden, siyasi olarak daha demokratik bir rejime sahip. Tanrı'nın bağışladığı bir kaynağa sahip olmaları için Gürcistan halkı, piyasa ekonomisi ve kapitalizmin refah yaratmasını bekliyor. Bu

alanda bazı temel reformlar yapmışlar. Gümrükleri aşağı çekmiş, vergileri düşürmüşler, artan oranlı vergilendirmeden sabit oranlı vergilendirme sistemine geçmişler, fiyat kontrollerini kaldırmışlar. Yolsuzlukla mücadele etmedeki kararlılıklarını göstermek için ülkenin en kokuşmuş kurumu olan Trafik Polisinin tüm elemanlarını işten atmışlar. (Ülkede bir ay hiç trafik polisi olamamasına rağmen, kazalarda bir artış olmamış) Bu reformlar ile Gürcistan % 10 gibi yüksek bir büyüme oranı yakalamış. Özetle, Gürcistan ve Azerbaycan, Kafkaslar'da iki farklı ekonomik kalkınma modelin temsilcileri. Bu ülkelerin kalkınma çabaları diğer gelişmekte olan ülkeler için olumlu ya da olumsuz örnek teşkil edecek. Gönlümüz ikisinin de başarılı olmasından yana. Zira Türkiye'nin de daha fazla sorunlu komşuya ihtiyacı yok.

Ticaret, 07 Kasım 2006